

Юлія Остропальченко

Київський університет імені Бориса Грінченка

м.Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОДНОАКТНИХ П'ЄС-ОБРОБОК У ДРАМАТУРГІЇ ВЕНДІ ВАССЕРШТАЙН

Дослідження різновидів інтертекстуальності є актуальним у сучасній науці про літературу, що важливо для розуміння жанротворчих процесів фікційних текстів. Проте, саме дослідження п'єс, порівняно з поезією та прозою, потребують глибшого вивчення. За Є. Васильєвим, «У сучасних драмознавчих студіях проблеми інтертекстуальності розглядаються наразі досить рідко» [2, с. 115]. У вітчизняному літературознавстві О. Новобранець, О. Чирков, Є. Васильєв, О.Анхим вивчають художні адаптації традиційних міфів, сюжетів і мотивів у різних літературних видах, зокрема і у драмі.

Ось як пояснює Н.Астрахан природу художньої адаптації: «У процесі інтерпретації будь-якого літературного твору відбувається не просто розкриття закладеного у твір автором сенсу і не заміна іманентного авторського сенсу читацьким – взаємодія горизонту тексту та горизонту інтерпретатора призводить до зміщення й прирощення смислу, зумовленого, передусім, рухом історії» [1]. А О.Новобранець доповнює її визначення тим, що вагому роль у драматургії обробок має національний характер і національна психологія [3, с. 152].

В рамках дослідження драматургії В.Вассерштайн увагу привертають одноактні п'єси американської жінки-драматурга, в яких пропонуються індивідуальні потрактування класичних текстів. Актуальність досліджень п'єс-обробок у сучасній науці про літературу (докторська дисертація Є.Васильєва 2018 р., кандидатська дисертація О.Анхима 2019 р.) спонукає до вивчення джерел інтертекстуальності у жіночій драматургії США. Звернення американської письменниці для театру до класичного міфу, шекспірівського сонету та хрестоматійного твору російського письменника з метою їх сучасної інтерпретації займає окрему нішу в творчості Венді Вассерштайн. Відтак метою нашої розвідки є з'ясувати сюжетні особливості одноактних п'єс-обробок драматургині на матеріалі драм “The Man in a Case” (1984), “Medea” (1994) та “Waiting for Philip Glass” (1998).

Одна з найвідоміших давньогрецьких трагедій у світовій літературі – «Медея», написана Евріпідом, заснована на міфі про Ясона та Медею (431 р. до н.). Образ Медеї у мистецтві, скульптурі, кіно, живописі до сьогоднішнього дня залишається актуальним. Про Медею написані п'єси (Чосер, Готтер, Корнель, Д. Фо), опера (Ф. Каваллі, С.Меркаданте, Д. Мійо), пісні (Т. Гвардцителі, В. Тенг), поеми (У.Морріс, Т. Лануа), трагедії (Корнель, К. Мендес). І це далеко не весь список творів мистецтва, пов'язаний з цим твором. П'єса Евріпіда досліджувалась та інтерпретувалась драматургами протягом століть та у цілому світі по-різному, пропонуючи політичну, психоаналітичну, феміністичну та інші інтерпретації. І Вассерштайн (у співавторстві з Крістофером Дюрангом) також пропонує феміністичну версію класичного міфу з оптимістичним фіналом. В однойменній одноактівці, присвяченій 25-й річниці Відділенню Драми Джульєрдської школи (м. Нью-Йорк), беруть участь п'ять дійових

осіб: власне Медея – розлючена жінка, Хор (три актриси), Ясон – чоловік Медеї, Посланець і Ангел. Суперницю Медеї, з якою зраджує її коханий Ясон, звати сучасним іменем Деббі, спільні сини Медеї та Ясона – Лайл та Ерік. Метатеатральність «Медеї» розкрита в експозиції, коли головна дійова особа заявляє, що вона актриса, а для жінок у театрі менше ролей, ніж для чоловіків.

Медея з насмішкою погрожує Ясону вбити Деббі та їх дітей.

МЕДЕЯ: Я вб'ю Деббі. І також синів. Їх батько ніколи не побачить. Я повинна вбити моїх дітей. Як тобі це подобається??? [4, с. 546].

Хор у п'єсі виступає в ролі «підбурювача», вони зі сміхом коментують всі репліки Медеї.

ХОР: Ахаахаха!

О розумно жінко, дурний вибір.

Зупини безумство! Зупини безумство!

Краще з'їж шматочок сиру, або шістнадцять картоплин!

Схаменися [4, с. 546].

Медея змінює лють на милість після того, як ангел повідомляє їй, що Деббі знімається у телевізійному шоу, а Ясону зробили лоботомію.

Беручи за основу трагедію Евріпіда, В. Вассерштайн пише комедію з неочікуваним вирішенням драматичного конфлікту (протагоністи). Індивідуально-авторським переінакшуванням класичної трагедії є ознайомлення читача/глядача п'єси з масовою культурою США – наприклад, Деббі (ймовірно, йдеться про актрису і фотомодель Деббі «Дебб» Даннінг) отримує одну з головних ролей у популярному серіалі 1990-х років «Великий ремонт» (Home Improvement) [4, с. 548]; або пряме посилання на видатну роботу К.П.Естес «Жінки, що біжать з вовками» [4, с. 544] у репліках хору.

Написанням одноактівки “Waiting for Philip Glass” («В очікуванні Філіпа Гласса»), Вассерштайн завдячує шекспірівському сонету 94. Беркширський театр організував фестиваль одноактних п'єс (на основі сонетів Барда), написаних сучасними драматургами США, які згодом увійшли до збірки «Любовний вогонь».

«В очікуванні Філіпа Гласса» – комедія про проблематичні стосунки багатіїв з вищого світу, які очікують почесного гостя Філіпа Гласса. Деякі дійові особи достеменно не знають, хто такий Гласс, але чекають з надією, що їх авторитет зросте з таким корисним знайомством. Автор імплементує останні два рядки з сонету Шекспіра “and lilies that fester smell far worse than weeds” (гниючі лілії пахнуть гірше бур’яну) у розв’язці свого твору з метою продемонструвати: якщо протагоністці Холден важливі гроші та слава, аніж дружні стосунки, то краще не продовжувати такої дружби взагалі.

П’єса “The Man in a Case” є адаптацією чеховського оповідання «Людина у футлярі» (1898). Головні дійові особи п’єси – закохана пара Белінков (у Чехова він – Беліков,) і Варенька. Дівчина насолоджується радісним передчуттям від заручин з її коханим – найповажнішим чоловіком у місті. Белінков живе своїм життям у страху перед змінами. Професор латино-грецького університету в Підмосков’ї, Белінков уособлює людину з вищого світу. Організований і скурпульозний, він намагався бути таким завжди, поки не закохався.

Варенька, навпаки, є повною протилежністю Белінкова. Ця молода 30-річна жінка ніколи раніше не почувалась закоханою, хоча всі її ровесниці вже вийшли заміж і мали дітей.

У своїх передчуттях Белінков зазначає: «Бути одруженим вимагає великої відповідальності» [5], підтверджуючи пізніше «Я сподіваюся, що я можу забезпечити вас усім, що одружений чоловік повинен надати дружині» [5].

Закохана Варенька з усіх сил намагається врятувати стосунки, навіть не підозрюючи, що ця напруженість ще більше дратує Белінкова. Коли вона наказує Белінкову танцювати, а він зауважує: «Ти вибаглива жінка» [5], виявляється, що чоловік він не хоче якихось серйозних змін у своєму житті та передумав одружуватися, цінуючи свою незалежність понад усе.

Слідом за Чеховим Вассерштайн попереджає сучасних американців про страхи, які заважають людству жити повним життям у щасті.

У доповіді будуть детально проаналізовані типи адаптацій, застосованих В.Вассерштайн у наведених вище одноактних п’єсах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Астрахан, Н. І. (2011) *Авторська інтерпретаційна модель театральної вистави у книзі Б. Брехта "Антигона", модель 1948 року*". Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (59). pp. 146-150.
2. Васильєв Є. М. Сучасна драматургія: жанрові трансформації, модифікації, новації : монографія. Луцьк : Твердиня, 2017. 532 с.
3. Новобранець О.Б. Драматургія обробок: особливості поетики. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Житомир, 1997. с.
4. Durang C., Wasserstein W. Medea. Leading women : plays for actresses II (ed. by Eric Lane and Nina Shengold). N.Y.: Vintage Books, 2002. P. 539-549.
5. Wasserstein W. The Man in a Case. <https://mookiejt.neocities.org/maninacase.pdf>
6. Wasserstein W. Waiting for Philip Glass. Love's fire : seven new plays inspired by seven Shakespearean sonnets : by Eric Bogosian et al. N.Y.: Quill, 1998. P. 73-92.